

İNSAN OLMAK İSTİYORUM / ADAM BOLGUM KELET (1965)
Tölögön Kasımbek (1931-2011)

Kaynakçalar:

Kasımbek, T. (2019). *İnsan olmak istiyorum* (S. Azap, Çev.). Bengü Yayınları.
Kasımbek, T. (1960). *Adam Bolgum Kelet*. Kyrgyzzokuupedmambas.
Kasımbek, T. (2023, June 16). *Adam Bolgum Kelet* [Audiobook]. [YouTube](#)

GENEL BILGI

Yazar

Tölögön Kasımbek, 15 Ocak 1931'de Kırgızistan'ın Celal-Abad bölgesindeki Aksı ilçesine bağlı Ak-Jol köyünde doğdu. Babasının ikinci evliliğinden dünyaya gelen Kasımbek, çocukluk yıllarında babasından tarihî olayları ve halk arasında anlatılan hikâyeleri dinledi. Eğitimli bir kişi olan babasının anlattıkları, onun tarihe olan ilgisinin gelişmesinde ve ileride yazacağı eserlerin şekillenmesinde etkili oldu. Babasını on beş yaşında kaybetmesi, onu erken yaşta hayatın zorluklarıyla karşı karşıya bıraktı. Bu dönemde yaşadığı sıkıntılar, kişiliğinin gelişmesinde ve öğrenmeye olan ilgisinin güçlenmesinde önemli rol oynadı.

Kasımbek, Kırgız Devlet Üniversitesi'nde Kırgız Dili ve Edebiyatı okudu. Üniversite yıllarında edebî eserler yazmaya ve yayımlamaya başladı. 1957'de üniversiteden mezun olduktan sonra kültür ve yayıncılık alanında çeşitli görevlerde bulundu. 1960–1973 yılları arasında *Ala-Too* dergisinin başeditörlüğünü yaptı. Daha sonra Kırgız SSC Bakanlar Kurulu'na bağlı Devlet Yayın Komitesi'nde görev aldı.

Kasımbek'in edebiyat hayatı, 1952'de yayımlanan *Küçük Binici* (*The Little Horseman*) adlı eseriyle başladı. *Alymkan* adlı eseriyle geniş bir okur kitlesinin dikkatini çekti; eser daha sonra sinemaya uyarlandı. 1965'te yayımlanan *İyi Bir İnsan Olmak İstiyorum* (*Adam Bolgum Kelet*) adlı povestinde çocukluk yıllarından ve kendi yaşamından izler taşıyan olaylara yer verdi.

Kasımbek, özellikle tarihî romanlarıyla tanındı. *Kelkel* (*Flourishing*), Kırgız toplumunun Sovyet yönetiminden önceki ve sonraki dönemlerdeki yaşamını ele alır. *Baskın* (*The Raid*) ve *Kırgın* (*The Massacre*) adlı eserlerinde Kırgız tarihindeki önemli olaylara ve Baytik, Şabdan Baatır, Kurmanjan Datka, Toktogul Akın ve Jantay Han gibi tarihî şahsiyetlere yer verdi. En tanınmış eseri *Kırık Kılıç* (*Syngan Kylych*, 1966), Sovyetler Birliği'ndeki birçok dile çevrildi ve 1980'de İngilizce olarak yayımlandı.

Tölögön Kasımbek, Kırgızistan'ın önemli ve saygın yazarları arasında yer alır. Özellikle tarihî romanları Kırgız edebiyatında önemli bir yere sahiptir. Eserlerinde Kırgız halkının geçmişini, kültürünü ve geleneklerini anlatırken toplumsal değişimlere ve önemli tarihî olaylara da yer verir.

Tarihî kaynaklardan ve halk anlatılarından yararlanarak geçmişte yaşanan olayları ve tarihî şahsiyetleri edebî bir anlatımla yeniden canlandırır. Bu yönüyle eserleri, Kırgız tarihinin ve kültürel hafızasının gelecek kuşaklara aktarılmasına katkıda bulunur.

Romanlarında tarihî olayların yanı sıra onur, cesaret, insanlık ve insanın kendi değerlerini koruma mücadelesi gibi konuları da işler. Kasımbek'in eserleri, Kırgız tarihini ve toplumunu anlamının yanı sıra Kırgız edebiyatının gelişimini takip etmek açısından da önemli bir yere sahiptir.

Eser

Yazarın otobiyografik povesti *Adam Bolgum Kelet*, 1965 yılında Rusça olarak *Khochu byt chelovekom* (*İnsan Olmak İstiyorum*) adıyla yayımlandı. Eserin İngilizce çevirisi henüz bulunmamaktadır. Kırgızcada *adam bol* ifadesi, iyi ve onurlu bir insan olmak, anlamlı ve saygın bir hayat sürmek anlamına gelir. Bu ifade, özellikle yetişkinliğe adım atan gençlere verilen önemli bir öğüt niteliğindedir. Bu nedenle eserin İngilizce adı *I Aspire to Be a Good Person* şeklinde karşılanabilir. Eser, Samet Azap tarafından Türkçeye *İnsan Olmak İstiyorum* adıyla çevrilmiş ve 2019 yılında yayımlanmıştır.

Arka Plan

Bu otobiyografik novella, Tolokon Kasimbek'in çocukluk ve gençlik yıllarında yaşadığı zorluklardan izler taşır. 1946 yılında meydana gelen bir depremde babasını kaybeden Kasimbek, dul annesiyle birlikte zor şartlar altında yaşamaya başladı. Kıtık sırasında annesi açlıktan iki başak arpa aldığı için yetkililer tarafından yakalanarak köy meclisinin karşısına çıkarıldı. Annesinin ağladığını gören genç Kasimbek onu teselli ederek, "Anne, neden ağlıyorsun? Açlıktan yalnızca iki başak arpa aldık. Kimse ölmedi," dedi.

Kasimbek, Oş'tan Frunze'ye giderek üniversiteye girmeye birkaç kez çalıştı, ancak çoğu kez başarılı olamadı. Varlıklı ailelerin çocuklarının üniversiteye daha kolay kabul edildiğini görünce hayatın adil olmadığını düşündü. Yaşadığı hayal kırıklıklarına rağmen kısa sürede yeniden toparlandı ve eğitimine devam etme isteğinden vazgeçmedi.

Novella, genç bir insanın kendi yolunu bulmaya çalışırken karşılaştığı küçük başarısızlıkları ve çeşitli zorlukları anlatır. Aradan altmış yıl geçmesine rağmen eserde anlatılan olaylar hâlâ anlamını korumakta ve yazarın insan doğasına ilişkin gözlemlerini yansıtmaktadır.

Eserin başkahramanı Asilbek, başlangıçta "adam olmayı" zenginlik, başarı ve toplumun takdirini kazanmakla ilişkilendirir. Bu düşüncede babasının öğütleri önemli bir yer tutar. Ancak yaşadığı zorluklar, Asilbek'in bu anlayışını zamanla değiştirmesine yol açar. Onurlu bir hayat sürmenin, başkalarına yardım etmenin ve topluma yararlı olmanın gerçek anlamda iyi bir insan olmanın temelini oluşturduğunu öğrenir.

Asilbek'in babası Çangıl, geleneksel düşünceye sahip bir karakterdir. Ona göre "iyi adam" olmak, zengin olmak, yüksek bir makama gelmek ve toplum tarafından övgü görmek anlamına gelir. Oğluna fırsat yaratmak için insanlara yaranmaya, ikramlarda bulunmaya ve rüşvete başvurmaya çalışır. Asilbek'in kendi hedefleriyle fazla ilgilenmez; onun hayatını kendi anlayışına göre yönlendirmeye çalışır. Oğlunun hayatına müdahale eden bu baba figürü, günümüzde de tanındık ve anlamlı bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır.

KIŞILER

Asilbek – 17–19 yaşlarında genç bir delikanlı, eserin başkahramanı.

Çangıl – Asilbek'in babası.

Çotur – Asilbek'in komşusu, traktör şoförü.

Bazıl – Savaşta yaralanarak engelli kalan bir gazi.

Orko – Kolhozda ekip başı.

ÖZET

Olaylar, 1960'lı yıllarda Kırgızistan'ın Aksı bölgesinde geçer. Liseden yeni mezun olan Asilbek ve arkadaşı Mikti, Frunze'ye (günümüzde Bişkek) giderek hukuk fakültesine girmeye çalışırlar. Ancak sınavlara yeterince hazırlanmamışlardır ve ikisi de üniversiteye kabul edilmez. Köye dönen Asilbek, babası Çangıl'ın baskısıyla karşılaşır. Çangıl, oğlunun eğitimini sürdürmesini ve toplumda saygın bir konuma gelmesini ister. Bunun için ona çeşitli devlet kurumlarında ve yerel yönetimde iş bulmaya çalışır.

Çangıl'a göre iyi bir hayat, yüksek bir makam ve toplumun saygısını kazanmakla mümkündür. Bu nedenle oğlunun beden gücü gerektiren işlerde çalışmasını istemez. Asilbek'in köydeki traktör şoförü Çotur ve kolhoz ekip başı Orko gibi işçilerle yakınlaşmasına da karşı çıkar. Asilbek'in çalışmadan zaman geçirmesi köy halkının da dikkatini çeker. Mikti ise çoğunlukla içki içerek günlerini geçirir.

Çangıl, oğluna daha iyi bir görev sağlayabilmek için yerel yöneticilerle yakınlık kurmaya ve onları yemeğe davet etmeye başvurur. Bir süre Asilbek'e köy sovyetinde görev verileceği düşünülse de siyasi değişiklikler nedeniyle bu plan gerçekleşmez. Çangıl'ın başka iş bulma çabaları da sonuçsuz kalır. Bu sırada Asilbek, babasının küçümsediği işçilerle birlikte çalışmaya başlar. Evlerinin ve kulübelerinin yıkılması üzerine Çotur'dan duvar örmeyi öğrenir; daha sonra onunla birlikte tarlada çalışır ve hasada yardım eder.

Asilbek'in önüne farklı iş imkânları çıkar, ancak bunların hiçbirinde kendini bulamaz. Babasının onun adına belirlediği hayatla kendi istekleri arasındaki fark giderek belirginleşir. Sonunda Asilbek, başkalarının onun için çizdiği yolu izlemek yerine kendi hayatına yön vermeye karar verir. İşinden ayrılır, hidroelektrik santralinde çalışmayı seçer ve eski çantasını atarak hayatında yeni bir başlangıç yapar. Bu karar, onun babasının "iyi insan" anlayışından uzaklaşıp kendi değerlerini ve geleceğini belirlemeye başladığını gösterir.

OLAYLAR

Asılбек'in Sınavı Kazanamaması Asılбек, üniversiteye girmek için köyünden şehre gider. Yaz mevsimidir; buğdaylar neredeyse olgunlaşmıştır. Yanına belgelerini alırken ailesinin umutlarını da beraberinde götürür. Geri döndüğünde tarlalar altın sarısına bürünmüş, ekinler çoktan biçilmiştir. Ailesi onu gördüğüne çok sevinir. Bir süre sonra Asılбек, üniversiteye giriş sınavlarını geçemediğini söyler. O sırada babası da işinden yeni çıkarılmıştır ve oğlundan büyük beklentileri olduğu için bu habere çok öfkelenir. Köyden Toko'nun oğlunun üniversiteyi bitirdiğini, Asılбек'in ise bunu başaramadığını söyleyerek yakınır. Annesi ise oğlunu sessizce teselli eder; önüne ayran ve taze ekmek koyar.

Asılбек'in Şehirdeki İlk Gecesi Asılбек, hukuk fakültesine başvurmak için şehre gider. Şehrin güzel binalarından etkilenir ve eğitim hayatına başlayacağı düşüncesiyle umut içinde sokaklarda dolaşır. Kendine güvenen genç bir adam olan Mıktı, Asılбек'in kitap okuduğunu görünce, "Hadi şehri biraz gezelim, bir bira içelim," der. O akşam şehir Asılбек'e büyüleyici görünür: arabalar, parklar, çeşmeler, güzel kızlar ve şık giyimli gençler... Birlikte bir restorana gider, birkaç bira içer ve biraz çakırkeyif olurlar. Restorandan çıktıklarında gece geç olmuştur.

Uzun Bir Gece O gece Mıktı, babasının köy sovyeti başkanı olduğunu ve üniversitedeki arkadaşlarına mektuplar yazarak onların kabul edilmelerine yardımcı olmaya çalıştığını anlatır. Babasının Asılбек'e de yardımcı olması için mektup yazdığını söyler. Uzun yolculuğun ardından sonunda yurda ulaşır ve uykuya dalarlar.

Ertesi sabah üniversiteye giderek kayıt öncesi hazırlık kurslarına katılırlar. Bu kurslar arasında, giriş sınavlarına hazırlanmaları için verilen Rusça dersi de vardır.

Şehirde Boş Gezinmek Asılбек ile Mıktı derslere odaklanamaz. Bir süre sonra Mıktı, "Acıktım, hadi gidelim," der; Asılбек de isteyerek onun peşine takılır. Kimse onları durdurmaz. Gün boyunca şehir sokaklarında dolaşır, güneşin altında gezer, dükkânlara girer ve günün nasıl geçtiğini fark etmeden vakit öldürürler. Pazarda birlikte karpuz yer, renkli giysilere ve şehirde parlayan Volga marka arabalara hayranlıkla bakarlar. Mıktı, "Benim hayalim büyük bir yönetici olmak, bir bakanlığın başına geçmek," der. Asılбек güler, "Bu kolay değil," diye karşılık verir. Mıktı ise omuz silker, "Şans meselesi," der. Daha sonra zengin olma hayalleri kurar; arabalar, altın saatler ve rüşvet üzerine şakalaşırlar. Günün sonunda eski bir birahaneye giderler. Masada şiş kebab vardır; kahkahalar ve bira eşliğinde akşamı geçirirler.

Sınav Sonuçları Sınav günü geldiğinde salon, üniversiteye girmek isteyen gençlerle doludur. Asılбек ile Mıktı da heyecan ve endişe içindedir. İlk sınav Rusçadır. Öğrencilerden, sesli olarak okunan bir metni yazmaları ve yazım kurallarına uygun biçimde aktarmaları istenir. İki genç, sınav sırasında birbirlerinden yardım almanın yollarını arar. Mıktı, başarılı görünen bir öğrencinin yanına oturmaya çalışsa da yaşlı bir profesör buna izin vermez.

Ertesi gün sonuçlar açıklandığında Asılбек adını başarısız olanların arasında görür. En azından orta düzeyde bir not almayı umarken sınavı geçemediğini öğrenir. Mıktı da başarısız olmuştur. Böylece ikisi de diğer sınavlara giremez. Babasının üniversitedeki tanıdığı da onlara yardımcı olamaz; öğretim görevlileri Mıktı'nın üniversite eğitimi için yeterli olmadığını düşünmektedir.

Üniversiteden Ellerin Boş Dönüşü Asılбек ile Mıktı ertesi gün rektörün yanına gider. Uzak bir köyden geldiklerini, kolhozda çalışarak büyüdüklerini ve üniversitede okuma hayali kurduklarını anlatırlar. Rektör onları dinler ve üniversiteye girişte rekabetin çok yoğun olduğunu açıklar. Rusça sınavını geçemedikleri için diğer sınavlara devam edemeyeceklerini söyler; çünkü üniversitedeki eğitim Rusça yapılmaktadır. Bu cevap iki gencin bütün umutlarını kırar. Şehirde okuyup kendilerine yeni bir hayat kurma hayalleri bir anda sona erer.

Çotur'un Geçmişi Bir gün Asılбек'in komşusu, traktör şoförü Çotur onunla konuşur. Çotur'un geçmişi oldukça sorunludur. Gençliğinde annesinin baskıcı etkisi altında kalmış, onun öğretilerini benimseyerek ilk eşine kötü davranmıştır. Eşini aşağılamış, ondan sürekli itaat beklemiş, hatta bir keresinde kirli ayaklarını öptürmüştür. Bu davranışları köyde uzun süre konuşulmuş, ilk eşi de sonunda onu terk etmiştir.

Yıllar içinde Çotur'un hayatı değişir. Annesini ve ilk eşini kaybettikten sonra Soyko ile yeniden evlenir. Soyko'ya Çotur'un hâlâ sert ve baskıcı biri olup olmadığı sorulduğunda onun artık değiştiğini söyler. Çotur insanlara saygı göstermeyi öğrenmiş, daha sakin ve mütevazı bir hayat sürmeye başlamıştır. Geçmişteki davranışlarını geride bırakmıştır.

İlçe Yolunda Bir sabah Çangıl, Asilbek'i erkenden kaldırdı. Duvara eski çantasını asarak, "İş bulduğunda buna ihtiyacın olacak," dedi. Kendisi ata binip ilçe merkezine gideceğini, Asilbek'in de arkasından gelmesini söyledi.

Asilbek, şoför Kenebay'ın kullandığı arabaya bindi. Yolda Kenebay şaka olsun diye korna çalıp atı ürkütünce Asilbek öfkelenerek aracı güçlkle kontrol altında tuttu. Kenebay ayrıldıktan sonra ileride babasını gördü. Atının yanında bir süre birlikte yol aldılar ve raypo binasına ulaştılar. Raypo, Sovyet döneminde ilçedeki mağaza, fırın ve çeşitli kamu hizmetlerinin işleyişinden sorumlu kooperatif kuruluşuydu.

Çangıl'ın İş Arayışı Raypoda Çangıl, eski görevine oğlunun getirilmesini ister. Gururunu korumaya çalışsa da oğlunun geleceği için kaygılıdır. Hatta oğlunun başına bir iş gelirse atını bile satacağını söyler. Ancak müdür, bu isteği kabul etmez; onun yerine göreve çoktan başka bir kişi getirilmiştir. Çangıl yine de umudunu kaybetmez. Köy sovyetinin sekreterinin görevden ayrılacağını öğrenince yeniden bir fırsat doğduğunu düşünür. Berdike'yi eve davet etmeyi planlar. "Tashtı eritken aş," diyerek iyi yemek ve saygının en zor insanları bile ikna edebileceğini söyler. Asilbek'e de Berdike'nin oğlu Mikti ile yakınlaşmasını öğütler. Ancak Asilbek'in içi rahat değildir. Şehirde geçirdikleri günleri, boşa harcanan parayı ve yaşadığı hayal kırıklıklarını hatırlar.

Çangıl'ın Hesabı Asilbek köy bakkalından tatlılar ve içki alır. Annesi de bozo hazırlar. Evdeki hazırlıklar Asilbek'i daha da huzursuz eder. Çok geçmeden Berdike, muhasebecisi Burgo ile birlikte gelir. Bir süre sonra komşuları Orko da davetsizce eve uğrar. Sofra kurulur, içkiler açılır.

Berdike, oğlu Mikti'nin yakında askerî akademiye gideceğini söyleyerek onunla övünür. Çangıl ise lafı dolandırarak Asilbek'e bir iş bulma konusunu açmaya çalışır. Orko önce tahıl taşımaktan söz eder, ardından su taşımaya adam gerektiğini söyler. Çangıl ise onun söylediklerine pek aldırmaz. Bir süre sonra Berdike, köy sovyetindeki sekreterlik makamının boşalacağını söyler. Misafirler evden ayrılıp kapıya geldiklerinde Çangıl cesaretini toplar ve Berdike'den oğlunu sekreter olarak işe almasını ister. Berdike ise yalnızca gülümser, ceketini düzeltir ve "Zaman gösterir," diyerek kesin bir cevap vermeden ayrılır.

Köyde Günler Asilbek günlerini köy kütüphanesinde geçirir. Bir gün kolhozda ekip başı olarak çalışan Orko atıyla yanlarına gelir. Çangıl'dan tavuk kümesi yapımına yardım etmesini ister. Ancak gururlu ve inatçı Çangıl bu işi küçümser. "Ben tahta çakmak için değil, yönetmek için varım," diyerek teklifi geri çevirir. Orko ise bu tavrının kolhoz başkanına karşı sorumluluk doğuracağını hatırlatır.

O öğleden sonra yaşlı Ayımgül köyden bir düğün haberiyle gelir. Asilbek için Akbay'ın akıllı kızını uygun gördüğünü söyler. Annesi bu fikirden çok memnun olur; Asilbek ise şaşkınlıktan elindeki kitabı neredeyse düşürür. Çangıl, "Kendi mi seçti, yoksa sen mi seçtin?" diye sorar. Ardından kararlı bir şekilde, "Önce bir iş bulsun," der.

Toplantıya Katılmaması Asilbek, kolhozda sekreter olarak işe gireceğini düşünerek geleceği hakkında hayaller kurmaya başlar. Ancak bir gün köyde toplantı yapılmasına rağmen toplantıya gitmez. Bu durum Çangıl'ı öfkelenendir. Herkes gibi onun da çalışıp köy işlerine katılması gerektiğini, evde oturup boş durmasını söyler. Ayrıca Çotur ve diğer sıradan işçilerle arkadaşlık etmemesi konusunda oğlunu yeniden uyarır. Bir başka gün Asilbek atıyla giderken Çotur traktörüyle yanından geçer. Çotur'un karısı Soyko da römorkta oturmaktadır. Asilbek'e bakarak, "Çalışın, tembel Asilbek gibilerle arkadaşlık etmeyin," diye seslenir. Asilbek bu sözlerden rahatsız olur ve öfkelenir, ancak hiçbir şey söylemez.

Şaiyr'la Karşılaşma Bir gün Asilbek, köy dışında bir çadır ve bir boz üy görür. Orada yerel kütüphanede çalışan Şaiyr'ı görür. Şaiyr onu yanına çağırır ve birlikte gitmeyi teklif eder. Asilbek, Şaiyr'ın kendisine farklı bir ilgiyle baktığını hisseder. Şaiyr'ın kocası askerlik görevindedir. Tarlalarda ve yaylalarda çalışanlara kitap götürdüğünü anlatır.

Şaiyr ayrıca Asilbek ile Mikti'nin köyde boş gezdiğini ve bu durumun Komsomol toplantısında konuşulduğunu söyler. Asilbek bu sözlerden utanır ve huzursuz olur. Fazla oylanmadan oradan ayrılmaya çalışır. Köye döndüğünde Çotur, Asilbek'i iskambil oynamaya çağırır. Asilbek bu teklifi reddeder. Çotur

kaşlarını çatarak, “Neden? Çalışmıyorsun, tembellik ediyorsun,” der. Asılбек öfkelenir. Çotur, köy toplantısında onun boş gezmesinin konuşulduğunu bir kez daha hatırlatır.

Büyük Ağacın Altında Asılбек, Çotur'la konuşmayı bırakıp savaşta iki bacağını kaybetmiş gazi Bazıl'la yakınlaşmaya başlar. Bazıl günlerini büyük bir ağacın altında geçirir; komuz çalar, başından geçenleri anlatır. Bahçesinde mısır, kavun ve domates yetiştirir. Güçlü kuvvetli karısı ise hem bahçenin işlerini görür hem de evin geçimini çekip çevirir.

Bir gün Mıktı çıkagelir. Bazıl'la alay eder, Asılбек'e de takılır. Birlikte votka içer, soğan yer, kavun atıştırırlar. Sohbet kısa sürede iş ve içki meselelerine döner. Mıktı, Asılбек'le kadınmış gibi alay edince ortam gerilir. Bazıl araya girerek tartışmayı yatıştırmaya çalışır. Ancak Mıktı içki istemeye ve Bazıl'la alay etmeye devam edince Bazıl öfkesine hâkim olamaz; elindeki komuzla Mıktı'ya vurur ve komuz kırılır.

Yeni Planlar Asılбек ile Mıktı köye döndüklerinde onları Çangıl karşılar. Çangıl, Mıktı'ya karşı özellikle ölçülü ve nazik davranır; çünkü Mıktı'nın babası Asılбек'e iş bulacağına söz vermiştir. Çangıl'ın da artık ormancılıkta yeni bir görevi vardır. Mıktı, Çangıl'a takılarak büyük bir çuval dolusu cevizi karaborsada satıp zengin olabileceğini söyler. Çangıl ise yüzünde hafif bir gülümsemeyle, sanki bu sözleri ciddiye almıyormuş gibi davranır. Daha sonra Asılбек ve Mıktı ilçe merkezine gider. Kalabalık sokaklarda dolaşır, şehir hayatının küçük zevklerinin tadını çıkarırlar. Çangıl ise onlara, “Siz ikiniz birbirinizden ayrılmayın. Biz de yaşlandıık artık, baban Berdike gibi,” der. Mıktı gülümseyerek babasının Asılбек'i yanına sekreter olarak almak istediğini söyleyince Çangıl'ın yüzü güler.

Mısır Meselesi Bir gün Orko, Çangıl'ın bahçesine gelir ve mısırların silaj yapmak için biçilmesi gerektiğini söyler. Uzun kış boyunca hayvanların yem ihtiyacı vardır. Çangıl ise başını sallar ve kararlı bir şekilde karşı çıkar. “Yaprakları benim tek ineğime lazım,” der.

Orko, karşılığında saman vermeyi teklif eder, ancak Çangıl bunu da kabul etmez. Bahçeyle uğraşmayı pek sevmeyen Çangıl, yalnızca fazla emek istemeyen mısır yetiştirir. Küçük bahçesinden elde ettiği ürün, hem ineğinin yemini karşılamaya hem de kendisine yetmektedir.

Orko'nun bahçesine her gelişinde yaptığı öneriler ve verdiği talimatlar Çangıl'ı rahatsız eder. Çangıl bunları yalnızca bir iş meselesi olarak değil, kendi otoritesine yönelmiş bir müdahale olarak görür. Kendi toprağında kendi bildiği gibi yaşamaktan memnundur ve bu düzenin bozulmasını istemez.

Tarlada Bir gün Asılбек ile Mıktı tarlaya gider. Köylülerin çoğu ve ekip başı Orko orada çalışmaktadır. İki gencin çıkıp gelmesi herkesi şaşırtır; çünkü tembellikleri daha önce köy toplantısında da konuşulmuştur. Asılбек bundan utanır ve ne yapacağını bilemezken Mıktı her zamanki gibi rahat davranır. Yaşlısı genci, kadını kızı herkes silaj hazırlamakla meşguldür. Köylüler iki gence takılır, onları da işe katılmaya çağırır. Bir süre sonra Asılбек eline iş alıp çalışmaya başlar. Orko onun çalıştığını görünce şaşırır. Mıktı da sonunda işe katılır. Ancak çalışma sırasında eski bir mesele yeniden ortaya çıkar. Bazıl'ın kardeşi Sadyr, geçmişte yaşanan kavga sırasında Bazıl'ın komuzunu kırdığı için Mıktı'ya saldırır. Tartışma kısa sürede kavgaya dönüşür; yumruklar savrulur, dirgenler havaya kalkar. Köylüler araya girerek tarafları ayırır.

Çotur'la Karşılaşma Bir gün Asılбек kitap okurken Çotur yanından geçer ve hâlini hatırlarını sorar. Sesindeki alaycı ton, sanki kavga çıkarmak ister gibidir. Asılбек bunu fark eder ama sakinliğini bozmaz. Çotur, Asılбек'in kendisini hiç ziyaret etmediğinden yakınır. Asılбек, “İşim başımdan aşkın,” diye karşılık verir. Çotur ise gülerek, “İş başından aşkın mı? Seni şimdiye kadar çalışırken hiç görmedim,” der.

Bu sözler Asılбек'i öfkelenendirir, ancak kendini tutar. Çotur onu evine davet eder. Davetin ardında hafif bir meydan okuma olduğunu hisseden Asılбек bir an tereddüt eder. Hem gururu hem de merakı arasında kalır.

İvanov'un Ziyareti Çangıl'ın evine, orman işletmesinin başında bulunan İvanov adlı Rus yönetici gelir. Kırgızistan'ın geniş ormanlarıyla gurur duyan İvanov, ormanlar hakkında uzun uzun konuşur. Asılбек ise babasının konuğuna karşı aşırı iltifat etmesinden rahatsız olur ve dışarı çıkar. Çangıl, konuğuna ikram etmek için Asılбек'ten bir horoz yakalamasını ister. Asılбек horozu yakalayamayınca sofraya tavuk getirilir. İvanov daha sonra Çangıl'ın evinin durumundan söz eder. Evin oldukça eski ve bakımsız olduğunu, deprem tehlikesine karşı yeniden yapılması gerektiğini söyler. Böylece evin ayakta kalabilmesi için yeniden yapılmasının önemini anlatır.

Çangıl'ın Ev Meselesi Asılбек, İvanov'un söylediklerini babasına aktarır. İvanov, evlerini yeniden yapabileceğini ve bunun karşılığında bin som istediğini söylemiştir. Çangıl ise kendinden emin bir tavırla gülümseyerek, "Ben de ustayım," der. İvanov yine de kendi deneyiminden söz eder. Köye geleli üç yıl olduğunu ve bu süre içinde altı odalı, köydeki evlerin çoğundan daha gösterişli bir ev yaptığını anlatır. Asılбек, İvanov'un köye ilk geldiği zamanı hatırlar. Üç yıl içinde, daha önce toz toprak içindeki boş yerde kırmızı çatılı, altı odalı güzel bir ev yükselmiştir.

Kırmızı Çatılı Ev İvanov'un ailesi de evin yapımında sürekli çalışmıştır. Bahçeleri düzenli, ürünleri bereketlidir. Köyden bazı kişiler evi satın almak ister. İvanov on bin som isteyince herkes şaşırır. Hatta bir zamanlar Çangıl da ev karşılığında tek ineğini vermeyi teklif etmiştir. Asılбек bunu hatırlayınca gülümser. İvanov köyden ayrılırken geride basit bir öğüt bırakır: Çok çalışmak ve hayatını adım adım kendi ellerinle kurmak gerekir.

Çotur'la Dertleşme Asılбек bir gün Çotur'un evine gider. Uzak akrabaları Dilde, dikiş makinesinin başında çalışmaktadır. İğnenin sesi eşliğinde Çotur ile Asılбек iskambil oynar. Çotur, Asılбек'in köyde boş boş dolaşmasıyla yine alay eder. Dilde'nin gülümsemesi Asılбек'i utandırır. Çotur, onun Dilde'ye baktığını söyleyince Asılбек iyice rahatsız olur. Çotur daha sonra kendi geçmişinden söz eder. Kötü davranışları yüzünden karısının onu terk ettiğini, kumar oynarken üzerindeki ceketi bile kaybettiğini, bir keresinde içinde yalnızca kitaplar ve iç çamaşırları bulunan bir bavulu çaldığını anlatır. Kavgalara karışmış, içkiye düşmüş ve hayatını neredeyse mahvetmiştir. Son olarak ertesi gün köyde toplantı yapılacağını söyler. Asılбек ise sessizce oturur; duydukları ve kendi tembelliği karşısında derin bir utanç duyar.

Köy Sovyetindeki Toplantı Ertesi gün Çotur ile Asılбек toplantıya katılmak üzere köy sovyetine gider. Muhasebeci Burgo, başını kaldırmadan evraklarla uğraşmaktadır. Kısa süre sonra dört kadın içeri girer. Çocukları için kendilerine verilmesi gereken devlet yardımını almak istemektedirler. Aralarında bekar bir anne de vardır. Burgo, evlilik dışı çocuk sahibi olduğu için kadına acımasızca laf atar. Kadınlar önce utanıp sıkılsalar da kısa sürede kendilerini toparlar ve hak ettikleri parayı isterler. Burgo'yu makbuzları saklamak ve ödeneklerini vermemekle suçlarlar. Kadınların sesi giderek yükselir. Asılбек de daha fazla sessiz kalamaz. Öne çıkarak Burgo'nun yaptıklarına tepki gösterir ve hem görevini kötüye kullanmasını hem de insanlara karşı acımasız davranmasını sert bir dille eleştirir.

Narın'daki Santral Toplantıda ilçe yürütme kurulundan gelen genç bir görevli konuşma yapar. Kendinden emin bir şekilde Narın Nehri üzerinde yapılacak hidroelektrik santralinden söz eder. Büyük bir proje olarak tanıtılan santralin bölgeye elektrik sağlayacağını ve yeni imkânlar yaratacağını anlatır. Köy sovyetinin sekreteri Kokul da gençleri santral inşaatında çalışmaya çağırır. Asılбек, onun yanında kendini biraz huzursuz hisseder; bir gün onun yerine geçebileceğini düşünür. Gönüllü olup çalışmaya gidecekler sorulduğunda şoför Kenebay hemen ayağa kalkar. Ardından iki kişi daha gönüllü olur. Gençleri teşvik etmek amacıyla bir film gösterilmek istenir. Ancak gösterim bir türlü düzgün başlamaz. Film makinesi sürekli arızalanır ve salon birkaç kez karanlıkta kalır.

Patates Tarlasında Asılбек bir gün tarlaların yanından geçerken gençlerin patates topladığını görür. Herkes eğilip toprağı kazmakta, patatesleri elleriyle çıkarmaktadır. Asılбек'in gözü, renkli başörtüleri ve güneşte parlayan saçları arasında Dilde'yi arar. Tarladaki kadınlar onu fark edip gülüşürler. Ona takılarak bir çuval alıp çalışmasını, ekmeğini alın teriyle kazanmasını söylerler. Bu sözler Asılбек'in gururuna dokunur. Sadyr ise ona daha sert davranır. Asılбек'i Mikıt ile birlikte boş gezmekle suçlar ve kendi sıkıntılarına rağmen çalışan engelli Bazıl'la alay etmemesi gerektiğini söyler. Asılбек bu sözlerden utanır. Hiçbir şey söylemeden tarlaya girer ve patates toplamaya başlar. Gün boyunca çalışırken Dilde'yi düşünür. Onun düşüncesi, Asılбек'in aklından bir türlü çıkmaz.

Hasattan Sonra Patates toplama işi bittikten sonra Dilde eteğindeki toprakları silkeleyip Çotur'un evine doğru yürür. Akşamın yorgunluğu üzerine çökmüştür. Asılбек'ten üç yaş küçüktür. Bir zamanlar okulun en güzel sesli öğrencilerinden biri olan Dilde, artık sakın ve içine kapanık bir genç kızdır. Eskiden severek söylediği şarkıların yerini sessizlik almıştır. Asılбек onu yolda görünce yanına yaklaşır. Ne söyleyeceğini

bilemese de sohbet etmeye çalışır. Dilde, Asilbek'in kendisine ilgisini fark eder. Yanakları hafifçe kızarır, ancak gözlerini kaçırarak duygularını belli etmemeye çalışır.

Şikâyet Dilekçesi Sonbahar gelir. Yazı yaylalarda geçiren göçebeler sürüleriyle birlikte köye dönmeye başlar. Bir akşam Çangıl işten eve her zamankinden daha sessiz gelir. Ertesi sabah ise öfkelenerek Asilbek'i erkenden kaldırır ve Kırgızistan Bakanlar Kurulu Başkanına bir şikâyet dilekçesi yazmasını ister. Çangıl'a göre üç aydır bekledikleri iş Kokul yüzünden sonuçlanmamıştır. Daha önce köy sovyetinde sekreter olarak görev yapan Kokul, Berdike hakkında çeşitli suçlamalar ortaya atmış ve sonunda onun yerine geçmiştir. Çangıl, Kokul'un kötü davranışlarından ve özel hayatından söz ederek öfkesini sürdürür. Asilbek babasının anlattıklarını dilekçeye aktarır ve bunları resmî bir dille yazar. Sonunda babasının adını imza olarak atar. Çangıl bunu görünce kızar ve dilekçenin imzasız olması gerektiğini söyler. Asilbek de dilekçenin anonim olarak gönderileceğini anlar.

Asilbek Çalışmaya Başlıyor Asilbek, Çotur'la birlikte traktör römorkunda çalışmaya başlar. Bir gün ekip başı Orko yanlarına gelir. Asilbek'i iş başında görünce şaşırır ve bu ağır işin üstesinden gelip gelemeyeceğini sorar.

Orko, Çangıl'ın yıllarca masa başında görev yaptığını, şimdi de ormancılıkta çalıştığını söyler. Çangıl'ın başka bir işi olmasaydı oğlunun traktör römorkunda çalışmasına izin vermeyeceğini düşünür. Ardından Asilbek'e traktör kullanmayı da öğrenmesini söyler. Asilbek kısa sürede çalışmaya alışır. İşten sonra kendini daha dinç hisseder, geceleri rahat uyur ve çalıştıkça güçlendiğini fark eder. Ancak babası hâlâ oğlunun bu işte çalışmasından hoşnut değildir. Bir gün yanına gelip yaptığı işi küçümser ve onunla birlikte bir yere gitmesini ister.

Tarlada Bir Karar Çangıl, okul müdürünün yardımcısının görevden alındığını ve okul müdürünün Asilbek'i bu göreve getirmek istediğini söyler. Sürülmüş tarlanın ortasında duran Asilbek, babasına bu işte neler yapacağını sorar. Çangıl, okul müdürünün yardımcısı olarak çalışacağını söyler. Asilbek ise bu işi istemediğini açıkça belirtir. Çangıl'ın öfkesi bir anda patlar. Sesi tarlada yankılanır. Asilbek tek kelime etmeden traktöre atlar. Çotur da traktörü çalıştırıp onunla birlikte gider. Çangıl, sürülmüş tarlanın ortasında tek başına kalır. Asilbek gün boyunca huzursuzdur. Akşam nehir kıyısına gider. Su almaya gelen Dilde'nin şarkı söylediğini duyar. Bir kenarda durup onu dinlerken yüzünde istemsiz bir gülümseme belirir. Daha sonra Dilde'nin evinin önünden geçerken annesi onu fark eder. Asilbek ise görmemiş gibi davranıp yoluna devam eder.

Dilde'nin Penceresi Gece çöktüğünde Asilbek yine Dilde'nin evinin çevresinde dolaşır. Pencereden baktığında Dilde'nin içeride kitap okuduğunu görür. Lambanın ışığı yüzüne vuruyordur. Dilde'nin annesi kızının yatmasını isterken, "Çangıl'ın oğlu Asilbek de bu evin çevresinde dolaşıp duruyor," diye takılır. Dilde gülümseyerek, "Anne, herkesten şüpheleniyorsun," der. Annesi, bir zamanlar Asilbek'in annesinin Dilde ile oğlunun evlenmesini isteyip istemediğini sorduğunu hatırlatır. Dilde ise başını kararlı bir şekilde sallayarak, "Yok anne, ben Asilbek'i sadece Çotur'un kardeşi gibi görüyorum," der. Asilbek bunları sessizce dinler. Dilde'ye karşı hislerini gizlemeye çalışırken bir yandan da duyduğu utançla baş etmeye çalışır.

Babasıyla Tartışma Asilbek eve döndüğünde Çangıl'ın öfkesiyle karşılaşır. Babasının yalnızca kendisine değil, annesine de kızgın olduğunu hisseder. Çangıl, Orko'nun onu traktörde çalışmaya teşvik edip etmediğini sorar. Asilbek susar. Çangıl bu kez Asilbek'ten Orko hakkında başbakana gönderilmek üzere isimsiz bir şikâyet dilekçesi yazmasını ister. Asilbek, daha önce yazdığı yüzlerce dilekçeyi hatırlar ve bundan utanır. Sanki yaptığı her şey herkes tarafından biliniyormuş gibi hisseder. "Orko hakkında yazmaya gerek yok," der sessizce. Çangıl ise öfkeyle Orko'nun bir kadını zorla çalıştırdığını ve ona kötü davrandığını söyler. Asilbek yine de dilekçe yazmayı kabul etmez. Bunun üzerine Çangıl öfkeyle çıkıp gider. Asilbek evde yalnız kalınca kendini tutamaz. Dışarı çıkar ve tarlanın ortasında, açık gökyüzünün altında ağlamaya başlar.

Post Toplama İş Bir süre sonra Asilbek çalışmaya başlar. Eski deri ve hayvan postlarını toplayıp işlenmek üzere teslim eder. Sonbahar boyunca Çotur'la birlikte traktör römorkunda çalıştıktan sonra, yakacak olarak kullanılmak üzere kurutulmuş hayvan gübresi toplamaya başlar. Kendi emeğiyle para kazanmak Asilbek'i mutlu eder. Anonim mektup meselesinden sonra babasının da tavrı yumuşamış, oğluyla daha iyi konuşmaya ve onu çalışmaya teşvik etmeye başlamıştır. Asilbek zamanla işine daha ciddi sarılır, kendine

güveni artar ve sorumluluk almaya başlar. Bir süre sonra babası, hayvansal hammaddelerin toplandığı bölümde boş bir kadro olduğunu söyler. Asılбек iki ay boyunca koyun, keçi ve sığır postları toplar. Köylüler ona takılarak “postçu” diye seslenseler de Asılбек bundan rahatsız olmaz. Çalıştıkça sabretmeyi, yaptığı işe değer vermeyi ve alın teriyle kazanmanın gururunu öğrenir.

Çoban Mambet'in Evinde Bir gün Asılбек çoban Mambet'in evine gider. Mambet'in oğlu ahşap parçalarını özenle yontup şekillendirmektedir. Sohbet sırasında okuldan söz ederler. Çocukların okulda traktör kullanmayı, hatta tuğla yapmayı bile öğrendiklerini konuşurlar. Asılбек de yaptığı işten, eski deri ve hayvan postlarını topladığından söz eder. Mambet bunu dinledikten sonra ondan dört koyun postu getirmesini ister. Asılбек postları dikkatlice ayırır, birinci kalite olanları ikinci kalite olanlardan ayırır. İşini özenle yaparken çalışma disiplinine alışır; yaptığı işi düzgün yapmanın verdiği memnuniyeti giderek daha fazla hisseder.

Bazıl'ın Komuzu Asılбек, daha önce Mıktı'nın dövdüğü engelli gazi Bazıl'ı görür. Bazıl onu yanına çağırıp akşam yemeğine kalmasını ister. Evde et pişmektedir; mutfakta sıcak ve samimi bir hava vardır. Bazıl, Asılбек'in yaptığı işi sorar. Deri ve post topladığını öğrenince kendisinin de ayakkabıcılık öğrenmek istediğini söyler ve eline geçen fazla deri parçalarını kendisine vermesini ister. Bir süre sonra Bazıl'ın kardeşi Sadır yeni bir komuzla çıkagelir. Komuzun fiyatının bir düve olduğunu söyleyerek şakalaşır. Ardından bunun hediye olduğunu söyler, ancak karısından bir buzağı getirmesini ister. Sadır komuzu eline alıp çalmaya başlar. Odada hüznü, içli ezgiler yükselir. Eski türküler ve “Kükük” adlı ezgi gece boyunca evin içinde yankılanır.

Dilde'nin Rüyasına Girmesi Asılбек o gece Dilde'yi rüyasında görür. Rüyasında Dilde'nin sesini duyar: “Sen benim sevincimsin,” der Dilde. Asılбек'i büyük bir mutluluk kaplar. Rüyasında düşmanlarla savaşır, Dilde'yi korumak için bütün gücüyle mücadele eder. Sabah uyandığında hâlâ rüyanın etkisindedir. Kalbi heyecanla çarpar, yüzü kızarmıştır. Annesi oğlunun hâlini fark eder; yanına gelip saçlarını okşar ve onu sakinleştirmeye çalışır.

İvanov'la Yolda Bir gün Asılбек, köylülerin ortaklaşa kestikleri bir ineğin derisini almak için yola çıkar. Yolda orman işletmesinin başındaki İvanov'a rastlar. İvanov at üzerindedir. Bir süre sohbet ederler. Asılбек, İvanov'un oğlu Kolya'yı sorar. Kolya'nın hidroelektrik santralinde çalıştığını, bir yandan da akşam kurslarına devam ederek metal ve beton işleri öğrendiğini anlatır. İvanov, Asılбек'le birlikte eve kadar gelir. Çangıl, evin arka duvarındaki büyük gedik yüzünden endişelidir. İvanov hasarı görünce evin sağlam olmadığını daha önce de söylediğini hatırlatır. Asılбек'in babası için bir iş siparişi vermek üzere gelmiştir; ancak evin bu hâlini görünce huzursuz olur ve fazla oyalanmadan geri döner.

Evin Onarımı Çangıl, evin ve ahırın bu hâle gelmesine üzülür. İnek, tavuklar ve at dışarıda kalmıştır. Soğuktan at bile titremektedir. Asılбек evi onarmaya karar verir, ancak babası onun bu işin üstesinden gelebileceğine inanmaz. “Bunu ancak İkrâm yapabilir,” diyerek karşı çıkar. Asılбек yine de vazgeçmez. Çamurdan tuğlalar yaparak duvarı örmeye başlar. Bir süre sonra babası da ona katılır; oğlunun yanında durup çalışmasına yardım eder. Ancak sabaha karşı ördükleri duvar yıkılır. Çangıl başını sallayarak, “Ben demiştim. Bu işi ancak ustası yapabilir,” der. Asılбек ise yaptığı işten pişman olmaz. Ellerin ağrımaya rağmen kendisiyle gurur duyar. Duvarı örmeye çalışırken sabretmeyi, emek vermeyi ve başladığı işten kolayca vazgeçmemeyi öğrenir.

Çotur ve Duvar Çotur gelir ve yıkılan duvarı görünce güler. Kil tuğlaların çamur ve saman karışımı kullanılmadan yapıldığını söyler. “Kamış getirin,” der ve sağlam bir duvar örmeye başlar. İşini ustalıkla tamamladıktan sonra yaptığı duvara gururla bakar. Asılбек'in babası Çotur'un yaptığı işi küçümsemeye çalışır, ancak ortaya çıkan sonucu inkâr edemez. Daha sonra annesi Çotur'u yemeğe çağırır ve ustalığını över. Asılбек, anne babasının Çotur'a gösterdiği saygıdan rahatsız olur. Duvar artık sağlamdır; ancak Asılбек, kendi çabasının göz ardı edildiğini, başkalarının ise övgü aldığını düşünür.

Köyde Dolaşırken Bir gün Asılбек iki parça eski ayakkabı derisi ararken kendini güçsüz, şanssız ve beceriksiz hisseder. Babasını düşünür. Babası makam sahibi bir hayatı özleyen, ağır işlerden uzak duran biridir. Asılбек, onun yolundan gitmekten korkar. Annesi onu teselli eder ve babasının derileri çoktan ayakkabıcıya verdiğini söyler. Ancak bunun parasını nasıl ödeyecekleri konusunda endişelidir. Babası ise aldırış

etmez ve gerekirse parasını kendisinin karşılayacağını söyler. Asilbek ayağa kalkar, çantasını omzuna alıp dışarı çıkar. İlçe için deri ve hayvan postları toplarken köyün içinden geçer. Köpeklerin havlamasını, sığırların böğürmesini ve koyunların meleyişini dinler. İvanov'un düzenli evine ve köyün dört bir yanındaki sade evlere bakarak yoluna devam eder.

Eski Çanta Asilbek çalıştığı yere giderek işten ayrılacağını söyler. Amiri, Asilbek'in babasına oğlunun görevinde yükselmesini sağlayacağına söz verdiğini hatırlatır. Ancak Asilbek kararından vazgeçmez ve amiri de onu durduramaz. Asilbek işten ayrılmak için dilekçe yazar. Üç aydır maaşını almadığını ve babasının ayakkabıcıya verdiği iki parça derinin parasının da karşılanabileceğini belirtir. Hidroelektrik santralinin yapımında çalışmaya karar vermiştir. Babası gibi masa başında bir işin sağladığı itibarı aramak yerine dürüstçe çalışarak yaşamak ister.

Eve dönerken babasının eski çantasına bakar. İçinden, akrabalarının çeşitli devlet görevlerinde çalıştığını gösteren bir defter çıkar. Buna öfkelenen Asilbek çantayı nehre atar. Böylece farklı bir hayat kurmaya ve geçmişini geride bırakmaya karar verir.

KARAKTER ANALİZİ

Asilbek

Asilbek, 17–19 yaşlarında, eğitilmiş, ahlaklı ve kendi ayakları üzerinde durmaya çalışan bir gençtir. Başlangıçta insanın değerini başarı, zenginlik ve toplumun takdiriyle ölçer ve bu konuda babasının düşüncelerini benimser. Babasının yönlendirmesine fazlasıyla bağlı, saf, tembel ve deneyimsizdir. Zamanla karşılaştığı güçlükler ve yaşadığı deneyimler onun düşüncelerini değiştirir. Çalışmanın, başkalarına yardım etmenin ve topluma katkıda bulunmanın önemini kavrar. Kendi yolunu çizmeye ve kendi kararlarını vermeye başladıkça daha sorumlu, dayanıklı, meraklı ve bağımsız bir kişiliğe dönüşür.

Saf Hikâyenin başında Asilbek, bir insanın değerinin zenginlik, toplumsal konum ve başkalarının takdirine bağlı olduğuna inanır. Babasının öğütlerini benimseyerek köy sovyetinde sekreter olmayı ve buradan Komünist Parti içinde daha yüksek görevlere yükselmeyi hayal eder. Tarladaki fiziksel işlerden kaçınır, arkadaşlarıyla boş vakit geçirir ve köylülerin kendisi hakkındaki olumsuz düşüncelerini önemsemez. Masa başında çalışmanın gelecekte başarılı olmasının anahtarı olduğuna inanır. Bu saflığı, onun hayata karşı idealist ancak gerçek yaşamın güçlüklerine hazırlıksız olduğunu gösterir. Eğitim ve iş hayatındaki ilk başarısızlıkları da bu durumun sonuçlarını ortaya koyar. Zamanla yaşadığı deneyimler sayesinde gerçek saygınlığın başkalarının onayından değil, dürüstlükten, doğru seçimler yapmaktan ve başkalarının yaşamına katkıda bulunmaktan geçtiğini öğrenir.

Tembel Asilbek, Mıktı ile birlikte zamanının büyük bölümünü boş geçirir ve derslerini ihmal eder. Frunze'deki üniversite sınavlarına hazırlanmaz; ailesinin desteğine ve sahip olduğu bağlantılara güvenerek başarılı olacağını düşünür. Sonuçta sınavları kazanamaz ve köye dönmek zorunda kalır. Bu dönem, onun başlangıçtaki olgunlaşmamışlığını ve kendi geleceği konusunda başkalarına ne kadar bağımlı olduğunu gösterir. Yaşadığı başarısızlık, kendi hayatı için sorumluluk alması gerektiğini anlamasının başlangıcı olur. Daha sonra karşılaştığı insanlar ve deneyimler sayesinde kendi geleceğini başkalarının yardımıyla değil, kendi çabasıyla kurmaya yönelir.

Ahlaklı Zamanla Asilbek, başkalarına yardım etmenin ve topluma katkıda bulunmanın önemini öğrenir. Bu süreçte komşusu ve traktör şoförü Çotur'un önemli bir etkisi olur. Çotur geçmişte kumar, hırsızlık ve içki gibi kötü alışkanlıkların peşinden gitmiş, eşine kötü davranmış ve sonunda eşini kaybetmiştir. Ancak daha sonra hayatını değiştirmiş, düzenli çalışmaya, ailesine saygı göstermeye ve sorumluluklarını yerine getirmeye başlamıştır. Asilbek, Çotur'un geçirdiği bu değişimi gözlemleyerek insanın geçmişteki hatalarından kurtulup kendine yeni bir hayat kurabileceğini görür. Tarlayı sürmek, hasada yardım etmek ve başka işlerde çalışmak gibi basit görünen işlerin bile toplum için gerçek bir değer taşıdığını anlamaya başlar. Böylece daha bilinçli, sorumluluk sahibi ve ahlaki açıdan daha duyarlı bir genç hâline gelir.

Dayanıklı Asilbek, karşılaştığı güçlükler ve başarısızlıklar karşısında zamanla daha dayanıklı ve kararlı bir kişilik geliştirir. Babasının makam ve tanıdıklar aracılığıyla kendisine iş bulma anlayışını benimsemek yerine kendi yolunu çizmeye çalışır. Köylülerin kendisini ve Mıktı'yı tembellikleri nedeniyle

eleştirmesi onu önce utandırır, ancak bu eleştirileri hayatını değiştirmek için bir fırsata dönüştürür. Çalışmaya başladıktan sonra fiziksel emeğin değerini kavrar ve kendi gücüne güvenmeyi öğrenir. Sonunda hidroelektrik santralinin yapımında çalışmaya karar verir. Böylece fiziksel emeği ve pratik deneyimi, bağımsızlığını kazanmanın, kendi değerini ortaya koymanın ve geleceğini kendi çabasıyla kurmanın bir yolu olarak görür.

Çangıl

Çangıl, Asılбек'in babasıdır. Hayata oldukça geleneksel bir anlayışla bakar. Ona göre iyi bir insan olmak; varlıklı olmak, yüksek bir makam sahibi olmak ve toplumda saygı görmek demektir. Oğlunun geleceğini güvence altına almak için nüfuzlu kişilerle yakınlık kurar, onları yemeğe davet eder, över ve gerektiğinde çıkar sağlamak için çeşitli yollara başvurur. Ancak bütün bunları yaparken Asılбек'in kendi isteklerini ve düşüncelerini pek dikkate almaz. Oğlunun geleceğini kendisi belirlemek, onu saygın gördüğü görevlere yerleştirmek ister. Fiziksel çalışmayı küçümser ve Çotur ile Orko gibi emekçilere tepeden bakar. Bu tutumu zamanla Asılбек'le arasındaki çatışmayı artırır. Asılбек kendi kararlarını vermeye başladıkça babasının etkisinden uzaklaşır. Böylece Çangıl ile Asılбек arasındaki ilişki, eski anlayışla yeni bir hayat arayışı arasındaki çatışmayı da yansıtır.

Kibirli Çangıl kendisini çevresindeki insanlardan üstün görür. Raipo'daki görevi ona ayrıcalıklı bir konumda olduğu düşüncesini verir ve bu nedenle çevresindeki insanlara tepeden bakar. Kendi evi eskiiyip yıkılmak üzere olmasına rağmen onu onarmak için fazla çaba göstermez. Bahçesinde de çok fazla emek istemediği için yalnızca mısır yetiştirir; kavun, karpuz, patates ve domates gibi daha fazla bakım gerektiren ürünleri ekmekten kaçınır.

Orko'ya karşı tavrı da bu kibri açıkça gösterir. Orko ondan tavuk kümesinin yapımına yardım etmesini istediğinde bunu reddeder. Fiziksel iş yapmak yerine Orko'nun görevinde çalışmayı tercih edeceğini söyler. Çangıl'ın el emeğine tepeden bakması, onun gururlu ve çalışmaktan kaçınan kişiliğini ortaya koyar. Çotur ve Orko gibi emekçilerin temsil ettiği çalışma anlayışı ise Çangıl'ın dünyasının tam karşısında yer alır.

Yalaka Çangıl, kendisi ve oğlu için fırsat yaratabilmek amacıyla nüfuzlu kişilerin gözüne girmeye çalışır. Berdike ve İvanov gibi görevlileri yemeğe davet eder, onları över ve isteklerini kabul ettirmek için çeşitli yollar dener. Özellikle Asılбек'e bir iş bulabilmek için bu kişilerin desteğini kazanmaya çalışır.

Çangıl'ın bu davranışları, onun makam ve bağlantılara büyük önem verdiğini gösterir. Ona göre insanın ilerlemesi yalnızca kendi emeğine bağlı değildir; doğru kişilerle iyi ilişkiler kurmak da en az çalışmak kadar önemlidir. Ancak oğlunun ne istediğini yeterince önemsemez ve onun adına karar vermeye çalışır.

Tutucu Çangıl, makam, zenginlik ve toplumdaki saygınlık konusunda oldukça katı bir anlayışa sahiptir. Ona göre iyi bir hayat; görev sahibi olmak, insanların övgüsünü kazanmak ve ağır işlerden uzak durmakla mümkündür. Bu düşüncelerinden kolay kolay vazgeçmez.

Kendi hayatını değiştirebileceği durumlarda bile çalışmayı ve yeniliği tercih etmez. Yıkılmak üzere olan evini onarmaya yanaşmaz, tarla işlerinden uzak durur ve el emeği gerektiren işleri küçümser. Asılбек ise zamanla bunun tam tersini düşünmeye başlar; çalışmanın, kendi emeğiyle kazanmanın ve kendi kararlarını vermenin değerini keşfeder. Bu nedenle baba ile oğul arasındaki çatışma, aynı zamanda iki farklı yaşam anlayışının çatışmasıdır.

Çotur

Çotur, Asılбек'in komşusu ve traktör şoförüdür. Alçakgönüllülüğü, çalışkanlığı ve işini iyi bilmesiyle öne çıkar. Çangıl'ın aksine makam, itibar veya başkalarının takdirinin peşinde değildir. Hayatı dürüstlük, sorumluluk ve insanlara saygı üzerine kuruludur. Gençliğinde kumar oynadığı, içki içtiği ve eşine kötü davrandığı sorunlu bir dönem geçirmiştir. Bu davranışları sonunda evliliğinin bozulmasına yol açar. Ancak daha sonra kendisini toparlayarak hayatını değiştirir. Disiplinli çalışması ve geçmişteki hataları üzerine düşünmesi, onun olgunlaşmasını sağlar. Hikâyede Asılбек için bir yol gösterici hâline gelir; ona emeğin değerini ve topluma katkıda bulunmanın önemini gösterir.

Çalışkan Çotur, hayatının her alanında çalışkanlığıyla öne çıkar. Traktör kullanır, tarlada çalışır, çeşitli yapım işlerine katılır ve verilen işi özenle yapar. Çalışmasının amacı makam veya toplumun takdirini kazanmak değildir. O, çalışmayı hem bir sorumluluk hem de hayatın doğal bir gereği olarak görür. Gençliğinde kumar, içki ve kötü davranışlarla dolu bir hayat sürmesine rağmen, zamanla çalışarak ve kendisini disipline ederek hayatını değiştirir. Böylece insanın sürekli çaba göstererek hem hayatını hem de karakterini değiştirebileceğini gösterir.

Pişmanlık Duyan Çotur gençliğinde ciddi hatalar yapmıştır. Annesinin öğütlerini dinleyerek eşine karşı sert davranır; ona ayaklarını öptürür ve dağ yollarında yürürken kendisine fiziksel olarak destek olmasını ister. Bu davranışları eşinin büyük sıkıntı yaşamasına ve sonunda evliliklerinin bozulmasına neden olur.

Daha sonra kumara düşer ve bir genç kadının valizini çalar. Ancak valizin içinden yalnızca kitaplar ve iç çamaşırları çıkar. Çotur, Asılбек'in tembelliği hakkında konuşurken bile hiçbir şey yapmadan oturmak-tansa bir şey yapmanın daha iyi olduğunu söyler. Bu yaklaşımı, geçmişteki hatalarından ders çıkardığını ve çalışmanın, sorumluluk almanın ve harekete geçmenin önemini anladığını gösterir.

Hoşgörülü Çotur, insanların hatalarını anlayışla karşılayan ve geçmişte yaşananları sürekli gündeme getirmeyen biridir. Asılбек'in gençliğinden kaynaklanan tembelliğine, yanlış kararlarına ve zaman zaman kendisiyle yaşadığı anlaşmazlıklara rağmen ona karşı kin beslemez. Öfkeyle karşılık vermek yerine Asılбек'e yol göstermeye ve onun gelişmesine yardımcı olmaya çalışır. Bu hoşgörülü tavrı, Çotur'un yalnızca deneyimli ve çalışkan bir insan olmadığını, aynı zamanda insanları anlayan ve onların değişebileceğine inanan olgun bir karakter olduğunu gösterir.

Bazıl

Bazıl, savaşta iki bacağını kaybetmiş engelli bir gazidir. Fiziksel engeline rağmen hayata tutunur, kendi başına yaşamaya ve onurunu korumaya çalışır. Ayakkabı tamir etmeye çalışması, içinde bulunduğu koşullara uyum sağlama becerisini ve çalışma isteğini gösterir. Müziğe de büyük ilgi duyar. Komuz çalmak onun için hem bir eğlence kaynağı hem de iç dünyasını ifade etme biçimidir. Ancak Mıktı'nın sarhoşken daha fazla içki istemesi ve çıkan tartışmada komuzunu kırması, Bazıl'ın bazı köylülerden gördüğü saygısızlığı ortaya koyar. Yaşadığı bütün zorluklara rağmen Bazıl, güçlü iradesini ve ahlaki duruşunu korur. Bu yönüyle genç ve disiplinsiz karakterlerin karşısında dayanıklılığı, onuru ve sessiz kahramanlığı temsil eder.

Dayanıklı Bazıl, savaşta bacaklarını kaybetmesinin ardından hem fiziksel hem de duygusal açıdan ağır koşullarla karşılaşır. Buna rağmen çaresizliğe kapılmaz ve başkalarına bağımlı bir hayat sürmek yerine kendi yaşamını sürdürmeye çalışır. Ayakkabı tamir etmek gibi işler yaparak içinde bulunduğu koşullara uyum sağlar. Yoksulluğa, yaşadığı zorluklara ve zaman zaman başkalarının saygısızlığına rağmen yaşamını sürdürür. Onun dayanıklılığı yalnızca fiziksel güçlüklerin üstesinden gelmesinde değil, özsaygısını, yaşam amacını ve ahlaki bütünlüğünü korumasında görülür.

Yetenekli Bazıl'ın sanat ve kültür alanında önemli bir yeteneği vardır. Eski efsaneleri, şiirleri ve geleneksel *kuu* ezgilerini bilir. Komuz çalması ve destanlardan hikâyeleri hatırlaması, güçlü hafızasını ve sanatsal yeteneğini gösterir. Müzik ve hikâye anlatımı aracılığıyla duygularını, bilgeliğini ve kültürel kimliğini ifade eder. Böylece onun gücünün yalnızca fiziksel zorluklara dayanmakla sınırlı olmadığı, aynı zamanda zengin bir iç ve sanatsal dünyaya sahip olduğu görülür.

İyimser Bazıl, engeline rağmen günlük hayatın güzelliklerinden mutluluk duyar. Sık sık bir ağacın altında oturur; eşinin domates, karpuz ve kavun yetiştirdiği bahçeyi seyreder, güneşin ve hafif esintinin tadını çıkarır. Bu küçük mutluluklar, onun hayata karşı huzurlu ve minnettar yaklaşımını gösterir. Misafirlerini içtenlikle karşılar ve çocuklarına sevgi gösterir. Ailesine ve insanlarla birlikte olmaya değer verir. Onun yaşama sevinci büyük başarılarından değil, sıradan hayatın küçük ve güzel anlarından mutluluk çıkarabilmesinden kaynaklanır.

TEMALAR

Toplum

Sosyal Çevre: Köy Hayatı

Novella, 1960'lı yıllarda Kırgızistan'ın Aksı bölgesindeki köy yaşamını, insanların günlük sıkıntılarını ve birbirlerine dayanarak yaşamlarını sürdürmelerini anlatır. Köylülerin hayatında emek, beceri ve dayanışma önemli bir yere sahiptir. Çotur ve Orko gibi karakterler çalışkanlıkları ve sorumluluk duygularıyla öne çıkar. Tarla sürmek, traktör kullanmak, hasada katılmak veya köydeki yapılara yardım etmek gibi işler yalnızca geçim sağlamak için değil, topluma katkıda bulunmak için de önemlidir.

Bunun yanında novella, Sovyet dönemindeki resmi düzenin yarattığı bazı adaletsizlikleri de gösterir. Devlet kurumları köylülerin günlük yaşamında önemli bir yere sahiptir ve görev başındaki kişilerin tutumu insanların hayatını doğrudan etkiler. Muhasebeci Burgo, çocukları için devlet yardımı almaya hakkı olan kadınların parasını vermemektedir. Köy sovyeti başkanı Berdike ise çalışkanlıktan çok kişisel çıkarlarını önemser. Kendisine yakın olanları destekler, görev ve fırsatları liyakate göre değil, kişisel ilişkilere göre dağıtır. Böylece eserde çalışarak geçinen köylülerle resmi görevlerde bulunan ve makamlarını kendi çıkarları için kullanan kişiler arasındaki fark ortaya çıkar.

Novellada aşk ve evlilik konusunda köyün gelenekleri de görülür. Asilbek, Dilde'ye olan duygularını açıkça söyleyemez ve sevgisini daha çok davranışlarıyla belli eder. Annesinin onun için başka kızları önermesi de evlilik kararlarında ailelerin rolünü gösterir. Bu nedenle gençlerin kişisel duyguları, ailelerin beklentileri ve köyün gelenekleriyle birlikte ele alınır.

Bütün bu olaylar, Kırgızistan'da büyük devlet projelerinin yürütüldüğü bir dönemde yaşanır. Toktogul ve Kurp-Say hidroelektrik santralleri gibi projeler, ülkenin kalkınma hedeflerini ve gençlerin bu çalışmalara katılmasının beklendiğini gösterir. Böylece novella, köydeki günlük yaşamı, insanların çalışma ve dayanışma biçimlerini ve resmi kurumlarda karşılaşılan sorunları aynı çerçevede anlatır.

Örnek sahne: Çotur ve Asilbek bir toplantı için köy sovyetine gider. Muhasebeci Burgo, evrakların arasında oturmuş, gelenlerle pek ilgilenmemektedir. Kısa süre sonra dört kadın içeri girerek çocukları için almaları gereken devlet yardımını ister. İçlerinden biri bekâr bir annedir ve Burgo onun evlilik dışı çocuk sahibi olmasıyla alay eder. Kadınlar geri çekilmez; paralarının neden verilmediğini sorar ve Burgo'yu belgeleri saklamakla suçlar. Asilbek de sessiz kalamaz ve Burgo'nun yaptıklarını sert bir şekilde eleştirir.

Toplantının devamında ilçe yönetiminden genç bir görevli söz alarak Narin Nehri üzerinde yapılacak yeni hidroelektrik santralinden bahseder ve gençleri inşaata katılmaya çağırır. Köy sovyetinin sekreteri Kokul da gençleri gönüllü olmaya teşvik eder. Asilbek, Kokul'un yanında konuşurken huzursuz olur; bir gün onun yerine geçebileceğini düşünür. Şoför Kenebay başta olmak üzere birkaç genç gönüllü olur. Gençleri çalışmaya teşvik etmek için bir film gösterilir, ancak film sürekli kesilip görüntü bozulunca salondakiler huzursuz olur.

Eğitim ve Gelecek Arayışı

Novellada eğitim, gençlerin geleceğe dair beklentileri ve kendilerine toplum içinde bir yer edinme çabalarıyla birlikte ele alınır. Asilbek'in köyden Frunze'ye üniversite okumak için gitmesi, onun hayatında yeni bir başlangıç yapma isteğini gösterir. Hukuk fakültesine girerek eğitim almak, onun için yalnızca bir meslek edinmek değil, aynı zamanda gelecekte saygın bir konuma ulaşmanın yolu olarak görülür. Babası Çangıl da oğlunun üniversiteye girmesini ve daha sonra iyi bir makam sahibi olmasını ister. Bu nedenle Asilbek'in eğitime kendi beklentileri doğrultusunda büyük önem verir.

Ancak Asilbek ve Mıktı, üniversiteye hazırlanmak yerine şehir hayatının cazibesine kapılırlar. Derslere düzenli devam etmez, şehirde dolaşır ve sınavlara yeterince hazırlanmazlar. Rusça sınavında başarısız olmaları, üniversiteye giriş umutlarını sona erdirir. Asilbek bu başarısızlıkla birlikte yalnızca eğitim planının değil, geleceğe ilişkin düşüncelerinin de sorgulanması gereken bir noktaya geldiğini fark eder.

Novellanın ilerleyen bölümlerinde Asilbek'in gelecek anlayışı değişmeye başlar. Köyde boş zaman geçirmek ve babasının bağlantıları sayesinde bir makam elde etmek yerine farklı işlerde çalışmayı deneyimler. Çotur'la birlikte traktörde çalışması, tarla işlerine katılması ve deri ile hayvan postları toplaması, ona emeğin değerini öğretir. Sonunda hidroelektrik santralinin yapımında çalışmaya karar vermesi,

geleceğini artık yalnızca diploma veya makam üzerinden düşünmediğini gösterir. Böylece eğitim ve gelecek arayışı, Asilbek'in kendi yolunu bulma ve bağımsız bir hayat kurma süreciyle birleşir.

Örnek sahne: Asilbek ve Mıktı hukuk fakültesine girmek için Frunze'ye gider. İkisi de hazırlık derslerine katılmak yerine şehirde dolaşır ve sınavlara yeterince hazırlanmaz. Rusça sınavında başarısız olduklarında diğer sınavlara devam etme hakkını da kaybederler. Asilbek için bu başarısızlık, başlangıçta bir hayal kırıklığı olsa da daha sonra kendi geleceğini yeniden düşünmesinin ilk adımlarından biri olur.

Ahlak

Ahlaki Gelişim: Kendini Gerçekleştirme

Novellanın merkezinde Asilbek'in geçirdiği ahlaki değişim ve kendini gerçekleştirme arayışı yer alır. Hikâyenin başında Asilbek saf, kolay etkilenen ve toplumsal statü peşinde koşan bir gençtir. Babasının etkisiyle köy sovyetinde sekreter olmanın ve Komünist Parti içinde yükselmeyi başarı ve erkek olmanın ölçüsü olduğuna inanır. Fiziksel çalışmadan kaçınır, eğitime yeterince hazırlanmaz ve insanın değerini karakterinden çok makam ve itibarıyla ölçer.

Ancak art arda yaşadığı başarısızlıklar, köylülerin eleştirileri ve babasının insanlarla ilişkilerinde kullandığı övgü ve aracılık yöntemlerinden duyduğu rahatsızlık, Asilbek'i kendi eksikleriyle yüzleşmeye zorlar. Çotur ve Bazıl gibi insanlarla ilişkileri sayesinde gerçek saygınlığın makamdan değil, dürüst emekten ve ahlaki sorumluluktan geçtiğini anlamaya başlar. Hidroelektrik santralının yapımında çalışmaya karar vermesi onun için bir dönüm noktası olur. Böylece boş durmak yerine çalışmayı, başkalarının desteğine güvenmek yerine kendi ayakları üzerinde durmayı seçer.

Novellanın sonunda Asilbek, insanın gerçek değerinin dürüstlük, azim ve topluma anlamlı bir katkıda bulunmakla kazanıldığını kavrar. Makam peşinde koşan bir gençten, kendi değerlerinin farkına varan ve hayatının sorumluluğunu üstlenen bir bireye dönüşür. Bu değişim, kişisel gelişimin alçakgönüllülük, kişinin kendisini sorgulaması ve kendi değerlerini yeniden belirleme cesareti gerektirdiğini gösterir.

Örnek sahne: Asilbek, Çotur'la birlikte traktör römorkunda çalışmaya başladığında dürüst emeğin verdiği mutluluğu ve gücü yavaş yavaş keşfeder. Kolhoz ekibinin başındaki Orko onu çalışırken görünce şaşırır ve Çangıl'ın, yıllardır küçük makam görevlerinde çalışmış ve şimdi orman işletmesinde görev yapan biri olarak, oğlunun böyle bir iş yapmasına normalde izin vermeyeceğini söyler. Orko, Asilbek'i traktör kullanmayı öğrenmeye teşvik eder. Asilbek kısa sürede işten hoşlanmaya başlar; çalışmanın ritmine alışır, geceleri rahat uyur ve kendisinde yeni bir canlılık hisseder. Ancak babası onun yaptığı işi küçümsemeye devam eder. Tarlaya gelerek Asilbek'ten görevden alınan okul müdürü yardımcısının yerine geçmesini ister. Asilbek bu teklifi sessizce reddeder, traktöre binerek Çotur'la birlikte oradan uzaklaşır. Babası ise tarlanın ortasında tek başına kalıp kendi kendine söylenir.

Toplumsal Statü ve Gerçek Değer Arasındaki Çatışma

Novellada toplumsal statü, makam ve kişisel değer arasındaki çatışma önemli bir yer tutar. Yazar, Çangıl'ın tutumu üzerinden Sovyet dönemindeki bürokratik düzenin ve toplumsal ilişkilerdeki çıkarıcılığın sorunlarını ortaya koyar. Çangıl için insanın toplumdaki değeri, sahip olduğu makam, çevresi ve nüfuzuyla ölçülür. Bu nedenle hem kendisi hem de oğlu Asilbek için daha iyi görevler ve daha yüksek bir toplumsal konum elde etmeye çalışır. Bunun için çalışmak ve liyakat göstermek yerine, nüfuzlu kişilerle yakınlık kurmaya, onları ağırlamaya, övgüde bulunmaya ve gerektiğinde rüşvet vermeye başvurur. “*Taştı eritken aş*” (“taşı bile eriten yemek”) sözü, onun bu anlayışını açıkça yansıtır.

Bu yaklaşım yalnızca Çangıl'ın kişisel özelliklerini değil, dönemin bürokratik sistemindeki daha geniş bir sorunu da gösterir. İşe alınma, üniversiteye kabul ve makam elde etme gibi konularda liyakat yerine tanındıkların ve kişisel bağlantıların belirleyici olması, toplumdaki adaletsizlik duygusunu güçlendirir. Çangıl'ın eski görevine oğlunu yerleştirmeye çalışması, Berdike aracılığıyla köy sovyetinde Asilbek'e bir görev ayarlamak istemesi ve nüfuzlu kişilerle ilişkilerini kullanması bu durumu somutlaştırır. Sisteme uyum sağlamayan veya istenen iyiliği yapmayan kişiler ise zaman zaman isimsiz ihbarlarla baskı altına alınırlar.

Çangıl'ın statü ve makam tutkusu, onun gerçek hayattaki sorumluluklarıyla da çelişir. Kendisini toplumda önemli biri olarak görmek isterken ağır işlerden kaçınır, emekçilere tepeden bakar ve kendi evinin onarımı gibi temel işleri bile ihmal eder. Buna karşılık Çotur ve Bazıl gibi sıradan köylüler, makam veya

itibar peşinde koşmadan çalışır, zorluklara katlanır ve kendi emekleriyle yaşamlarını sürdürür. Böylece eserde toplumsal konum ile insanın gerçek değeri birbirinden ayrılır. Yazar, gerçek saygınlığın makamdan, zenginlikten veya nüfuzlu kişilerle kurulan ilişkilerden değil, dürüstlükten, emekten, sorumluluktan ve topluma yapılan katkıdan kaynaklandığını vurgular.

Örnek sahne: Çangıl, eski çalıştığı kuruma giderek kendi eski görevinin oğluna verilmesini ister. Gerekirse atını bile satacağını söyleyerek Asılбек için bu fırsatı elde etmeye çalışır. Ancak eski yöneticisi, görevin başka birine verildiğini söyleyerek isteğini reddeder. Çangıl kısa süreliğine hayal kırıklığı yaşasa da umudunu kaybetmez. Köy sovyeti sekreterinin görevden ayrılacağını öğrenince yeniden umutlanır ve “*taştı eritken aş*” diyerek Berdike’yi yemeğe çağırmayı planlar. Ayrıca Asılбек’e Berdike’nin oğlu Mıktı ile yakınlaşmasını öğütler; çünkü onun gözünde doğru insanlarla kurulan ilişkiler, çalışmaktan ve liyakatten daha önemli bir yükselme aracıdır. Asılбек ise şehirde yaşadığı deneyimleri hatırlayarak bu düşünceye giderek daha fazla karşı çıkmaya başlar.

Liyakat ve Ayrıcalık

Novellada eğitim, iş ve makam sahibi olma süreçlerinde liyakat ile kişisel bağlantılar arasındaki çatışma dikkat çeker. İnsanların yetenekleri ve çalışkanlıkları yerine, kimi tanıdıkları ve kimlerden destek aldıkları çoğu zaman belirleyici olur. Asılбек ile Mıktı’nın üniversiteye girme sürecinde, Mıktı’nın babasının üniversitedeki tanıdıkları aracılığıyla çocuklarına yardımcı olmaya çalışması bu durumu gösterir. Ancak iki genç de sınavlara yeterince hazırlanmadıkları için başarısız olur.

Aynı durum iş ve makam konusunda da görülür. Çangıl, oğluna iş bulabilmek için eski yöneticileri ve köyün ileri gelenleriyle ilişkilerini kullanmaya çalışır. Berdike’yi yemeğe davet eder, onun oğlu Mıktı ile Asılбек’in yakınlaşmasını ister ve köy sovyetindeki sekreterlik görevini Asılбек’e vermesi için ondan yardım bekler. Böylece Çangıl, oğlunun kendi emeği ve yeteneğiyle değil, nüfuzlu kişiler aracılığıyla yükselmesini sağlamaya çalışır.

Buna karşılık Çotur, Orko ve Bazıl gibi karakterler makam veya ayrıcalık olmadan emekleriyle yaşamlarını sürdürür. Onların değeri sahip oldukları görevlerden değil, yaptıkları işten, sorumluluklarından ve insanlara karşı tutumlarından kaynaklanır. Bu karşıtlık, novellada liyakat ile ayrıcalık arasındaki farkı ortaya koyar ve Sovyet dönemindeki bürokratik düzenin adalet ve fırsat eşitliği açısından sorunlarını eleştirir.

Örnek sahne: Çangıl, köy sovyetinin sekreterlik görevine Asılбек’i getirmek için Berdike’yi evine davet eder. Yemek sırasında iş konusunu doğrudan açmak yerine onu ağırlayarak ve gönlünü hoş tutarak istediğini elde etmeye çalışır. Berdike sonunda Asılбек’e bu görevi verebileceğini söyler. Ancak kısa süre sonra Kokul sekreter olur ve Asılбек’in beklentisi boşa çıkar. Bu olay, bir görevin kimin hak ettiğinden çok, kimin doğru bağlantılara sahip olduğuna göre belirlenebildiğini gösterir.

Kuşak Çatışması: Bireyin Hayatına Müdahale

Novellada bireyin kendi hayatı ve geleceği üzerinde karar verme hakkı, özellikle Asılбек ile babası Çangıl arasındaki ilişki üzerinden ele alınır. Çangıl, oğlunun nasıl bir hayat sürmesi gerektiğine kendisi karar vermeye çalışır. Ona göre iyi bir gelecek, saygın bir makam ve toplumdaki itibardan geçer. Bu nedenle Asılбек’in üniversiteye girmesinden iş bulmasına ve köy sovyetinde görev almasına kadar birçok konuda onun adına hareket eder. Nüfuzlu kişilerle ilişkiler kurar, onları yemeğe davet eder ve oğluna iş sağlamak için bu bağlantılardan yararlanmaya çalışır.

Asılбек başlangıçta babasının yönlendirmelerine karşı çıkmaz ve onun kurduğu planlara güvenir. Ancak üniversite sınavında başarısız olması, köyde boş zaman geçirmesi ve daha sonra Çotur’la birlikte çalışmaya başlaması, kendi hayatına farklı bir gözle bakmasına yol açar. Çalıştıkça kendi kararlarını verebileceğini ve başkalarının aracılığına ihtiyaç duymadan bir hayat kurabileceğini fark eder.

Çangıl ise Asılбек’in kendi seçimini yapmasına izin vermekte zorlanır. Oğlunun tarlada veya traktörde çalışmasını küçümser ve onu yeniden bir makam sahibi olmaya yöneltir. Hatta Orko hakkında isimsiz bir şikâyet mektubu yazmasını ister. Asılбек bu isteği reddederek babasının düşüncesine göre hareket etmeyeceğini açıkça ortaya koyar. Böylece onun gelişimi yalnızca çalışmayı öğrenmesiyle değil, kendi hayatıyla ilgili kararları kendisinin vermeye başlamasıyla da gerçekleşir.

Örnek sahne: Çangıl, Asılbek'in traktörde çalıştığını gördüğünde bundan rahatsız olur ve onu okul müdürünün yardımcısı olarak işe yerleştirmek ister. Asılbek bu teklifi kabul etmez. Babasının öfkesine rağmen traktöre binerek Çotur'la birlikte çalışmaya devam eder. Daha sonra deri ve hayvan postları toplayan işinden de ayrılıp hidroelektrik santralinin yapımında çalışmaya karar verir. Eski çantasını nehre atması, babasının onun için çizdiği hayatı geride bırakıp kendi yolunu seçmesinin simgesi hâline gelir.